

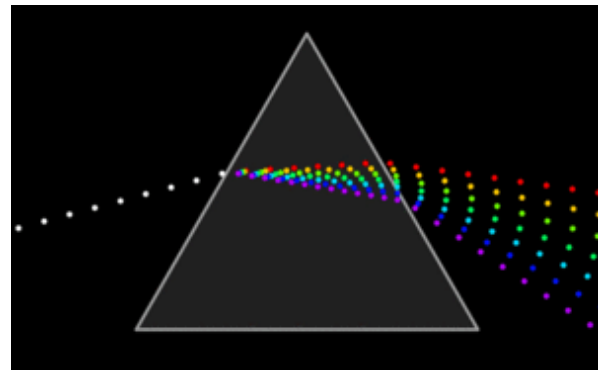
Интегрисане академске студије фармације
Инструменталне методе- Б14

П11. Основе UV-VIS спектроскопије.

Проф. др Недељко Манојловић

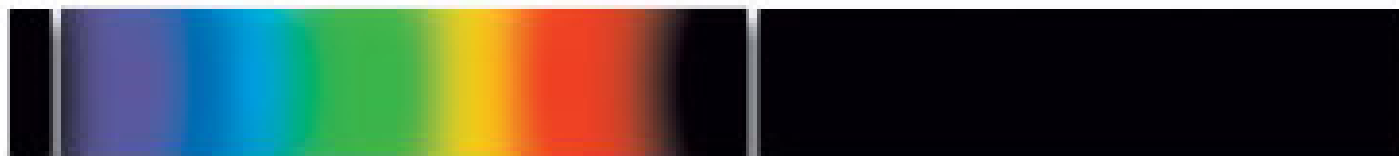
Ултравиолетни део спектра може се поделити и спектроскопски на:

- **далеку (вакуумску) област**
200 – 300 nm
- **блиску област (тамно светло)**
300 – 400 nm.

A yellow pencil with a purple eraser and a purple band is shown drawing a wavy purple line. The pencil is oriented diagonally, and the line it is drawing is a simple, wavy, vertical stroke.

Инфрацрвени

ОСНОВЕ UV-VIS СПЕКТРОСКОПИЈЕ. ВРСТЕ ХРОМОФОРА

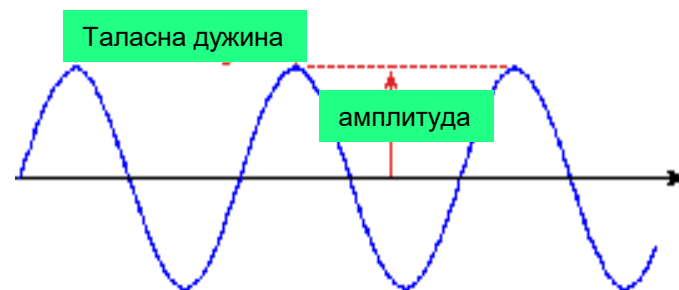
-**ЕЛЕКТРОНСКА СПЕКТРОСКОПИЈА**- зато што UV-VIS
зрачење апсорбују електрони

Апсорпција ЕМЗ $\lambda = 200\text{-}800\text{ nm}$ ($E = 600\text{-}150\text{ kJ/mol}$)

$E = h \nu$ Планков закон

E = енергија h = Планкова константа

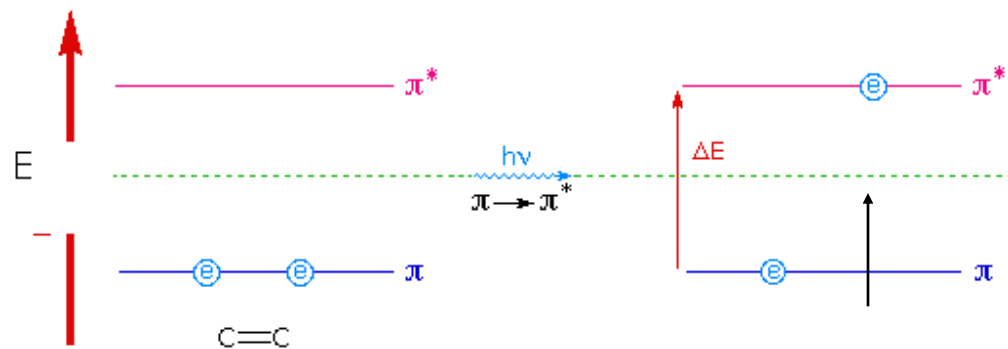
ν = фреквенција = c/λ [Hz]

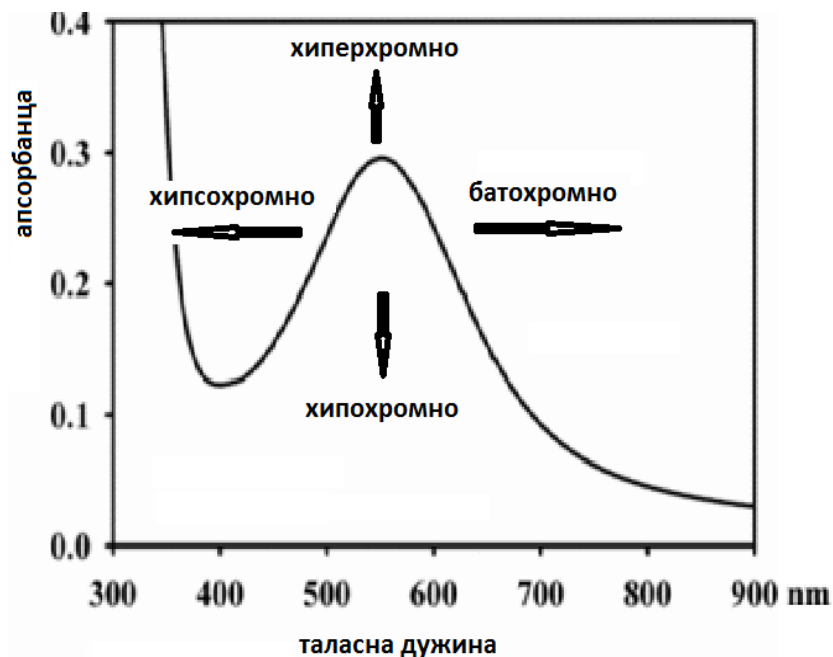
- **ХРОМОФОРЕ** – незасићене групе које апсорбују у UV/VIS области: двострука и трострука веза ($C=C$, $C=O$, $C=N$, $N=O$, $N=N$, нитрили, $S=O$, $C=S$) као и слободни електронски парови на атомима.
- Пример хромофорног система: $Ar-N=N-Ar$

ХРОМОФОРЕ	ПРИМЕР	ПРЕЛАЗ
$C=C$	ЕТЕН	$\pi \rightarrow \pi^*$
$C=O$	ЕТАНАЛ	$n \rightarrow \pi^*$ $\pi \rightarrow \pi^*$
$N=O$	НИТРОМЕТАН	$n \rightarrow \pi^*$ $\pi \rightarrow \pi^*$
$C-X$, $X=Br$ и Cl	МЕТИЛБРОМИД МЕТИЛЈОДИД	$n \rightarrow \sigma^*$

прелаз код C=C групе

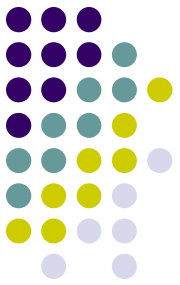
ПОМЕРАЊЕ $\lambda_{\max}$

Померања апсорпционих максимума у UV спектру

ИНТЕНЗИТЕТ АПСОРПЦИЈЕ

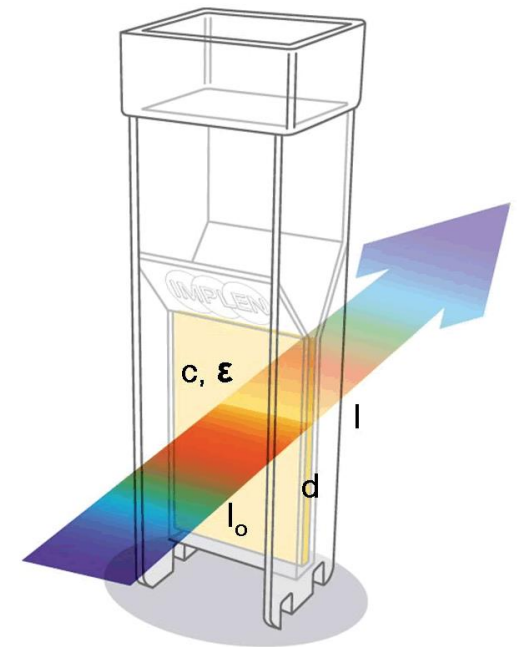
$$A = \epsilon c d \quad \text{Lambert-Beer-ов закон}$$

A = апсорбанција

c = концентрација (mol/dm^3)

ϵ = моларни екстинкциони коефицијент

d = дужина путање зрака кроз узорак (cm)

IMPLEN DiluCell™

**UV Сунчеви зраци који доспевају на површину земље
после проласка кроз атмосферу састављени су од:**

98% UV-A

2% UV-B

UV-C (Занемарљиво)

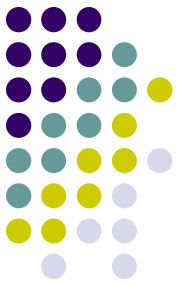

позитивно дејство UV зрака - подстичу стварање D витамина у човековој кожи, (за правилно формирање костију код деце), али и код старијих особа може ублажити болести као што су остеопороза (недостатак калцијума у костима).

Према биолошком дејству UV зрачење се дели на:

- UVC област од 180 до 290 nm
- UVB област од 290 до 320 nm
- UVA област од 320 до 400 nm

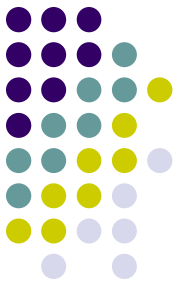

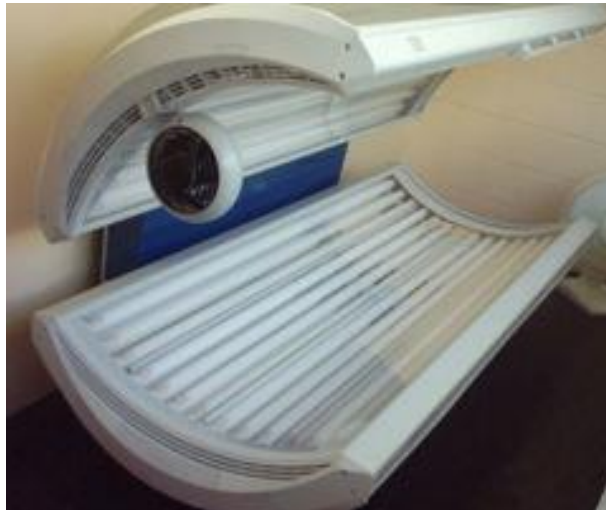
препарати за заштиту од Сунчевог зрачења.

У састав ових препарата улазе **физички или хемијски филтри** који имају способност апсорпције штетних UV зрака .

-Орална средства заштите од UV зрачења су препарати који делују на организам „изнутра”. Ови препарати нису показали задовољавајуће заштитне ефекте.

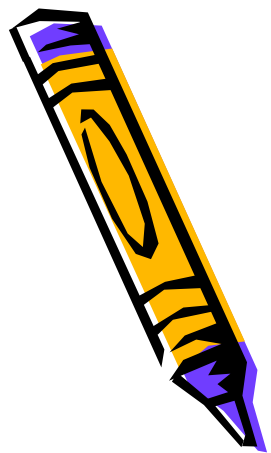
-У ту сврху користе се препарати на бази комбинација витамина Е, витамина С, минерала као што су S_e , Z_n , C_u , F_e , β -каротен и други.

Соларијум углавном користи UVa зраке

Лосиони за сунчање користе се за заштиту коже од потенцијално канцерогеног ултраљубичастог зрачења високе енергије.

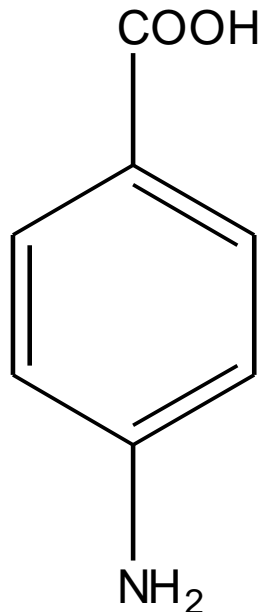
Садрже супстанце , као што је РАВА које апсорбују светлост у овој области електромагнетног спектра.

p-аминобензойева киселина (РАВА) има $\lambda_{\max} = 289 \text{ nm}$ и додаје се лосионима за сунчање у којима служи као филтер за заустављање опасних сунчевих UV зрака.

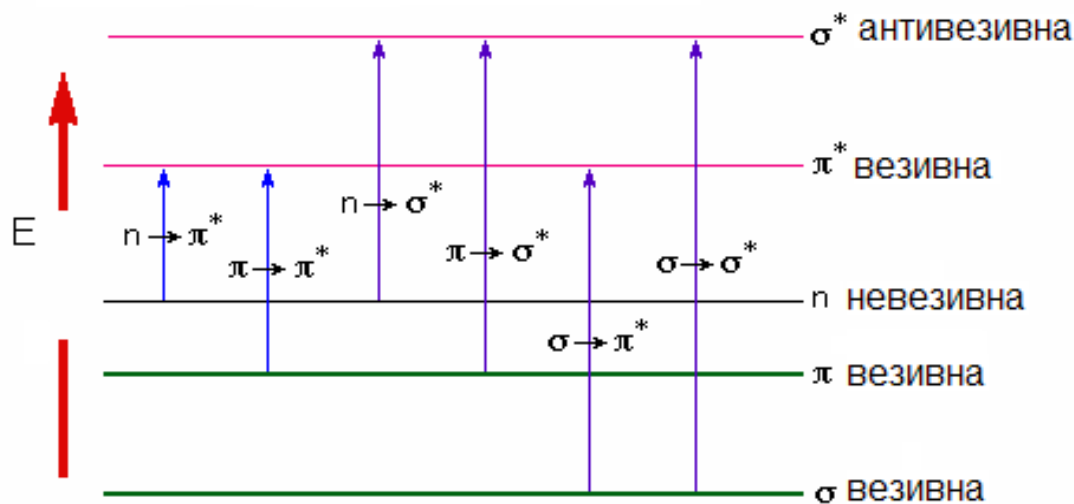
Ова супстанца међутим код неких особа изазива алергију па је у многим лосионим замењена другим супстанцама и на њима пише лосион “без РАВА”

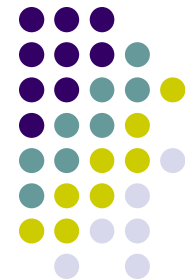

ЕЛЕКТРОНСКИ ПРЕЛАЗИ

$\sigma \rightarrow \sigma^*$ прелаз - прати га велика Е. Јавља се код С-С и С-Н група.

МЕТАН (који има само С-Н и С-С везе, може имати само $\sigma \rightarrow \sigma^*$ прелазе) показује апсорпциони максимум на 125 nm. Ови апс. максимуми нису видљиви у типичном UV-VIS спектру (200 - 800 nm).

$n \rightarrow \sigma^*$ прелаз

Јавља се код засићених једињења која садрже атоме са слободним е. паровима (невезивни е.) који су способни за $n \rightarrow \sigma^*$ прелазе. Овим прелазима је обично потребна мања Е од $\sigma \rightarrow \sigma^*$ прелаза. Они могу настати помоћу светлости чије су таласне дужине 150 - 250 nm. Пример су C-O, C-N, C-S групе.

$n \rightarrow \pi^*$ и $\pi \rightarrow \pi^*$ прелази

Апсорпциони максимуми се налазе у области 200 - 700 nm. Потичу од незасићених група као што су C=C и ($\pi \rightarrow \pi^*$), C=O, NO₂, C=S ($n \rightarrow \pi^*$ и $\pi \rightarrow \pi^*$)

Моларна апсорптивност за $n \rightarrow \pi^*$ прелазе је релативно мала, од 10 до 100 l mol⁻¹ cm⁻¹, док $\pi \rightarrow \pi^*$ прелази нормално дају ϵ од 1000 до 10,000 l mol⁻¹ cm⁻¹.

АУКСОХРОМЕ – групе са слободним електронским паром
-OH, -OR, -NH₂, Cl, -SH ...

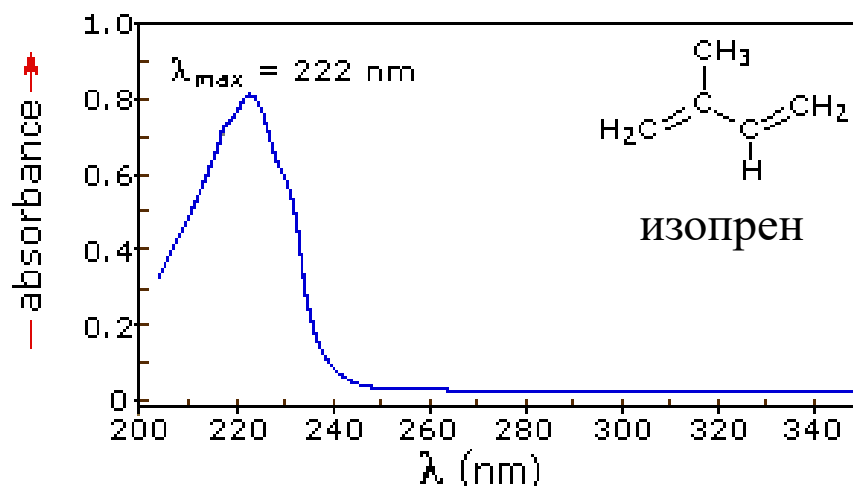
- доводе до батохромног померања

КОЊУГОВАНЕ ХРОМОФОРЕ

$[-C=C-C=C-]_n$ (продужавањем хромофоре настају нове особине,
различите у односу на C=C)

- доводе до **батохромног и хиперхромног**
померања, а некада и до повећања броја
апсорпционих максимума

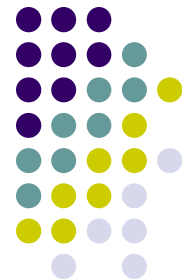

← **ЕНОНИ**

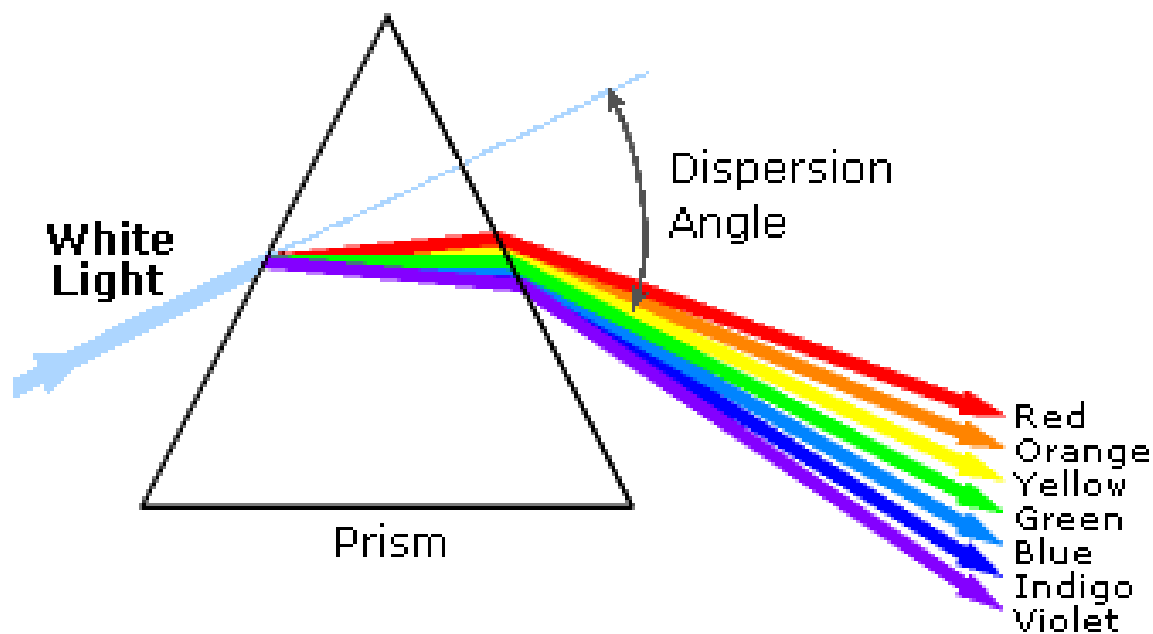
СПЕКТРИ ОБОЈЕНИХ ЈЕДИЊЕЊА

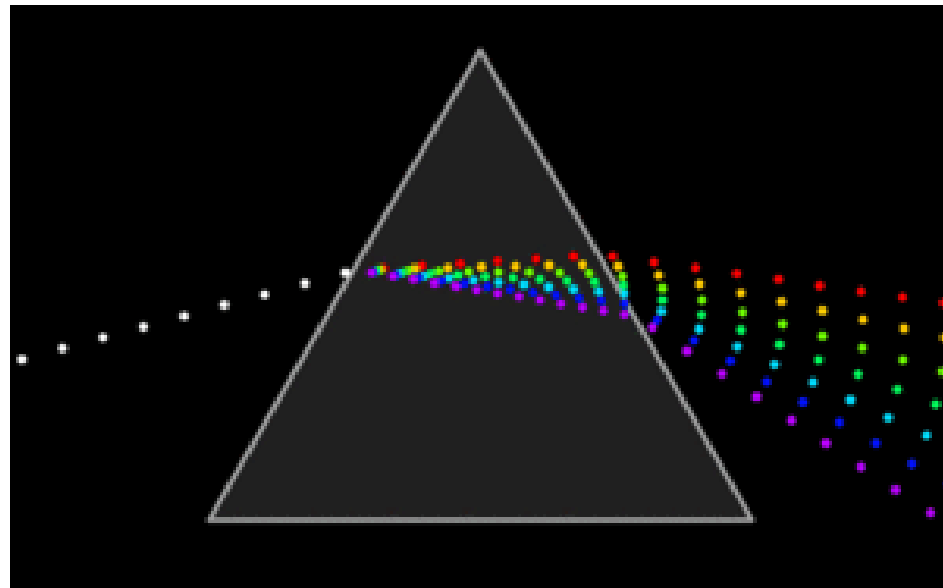
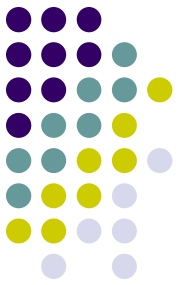

Оузоуд водопад, Мароко 2015.

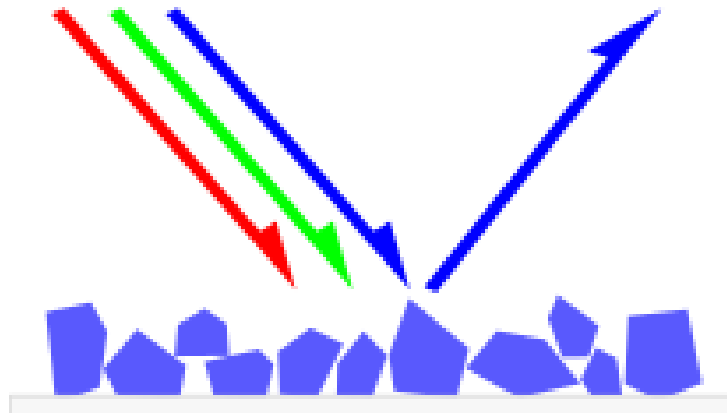
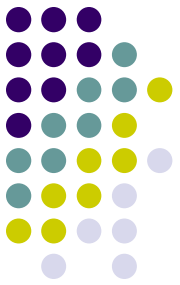
снимио: Недељко Манојловић

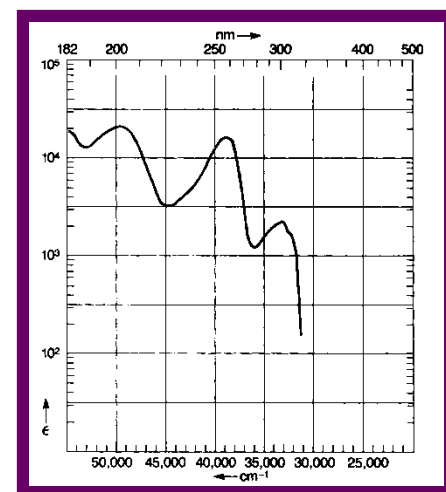
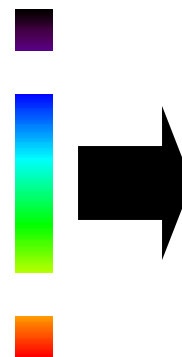
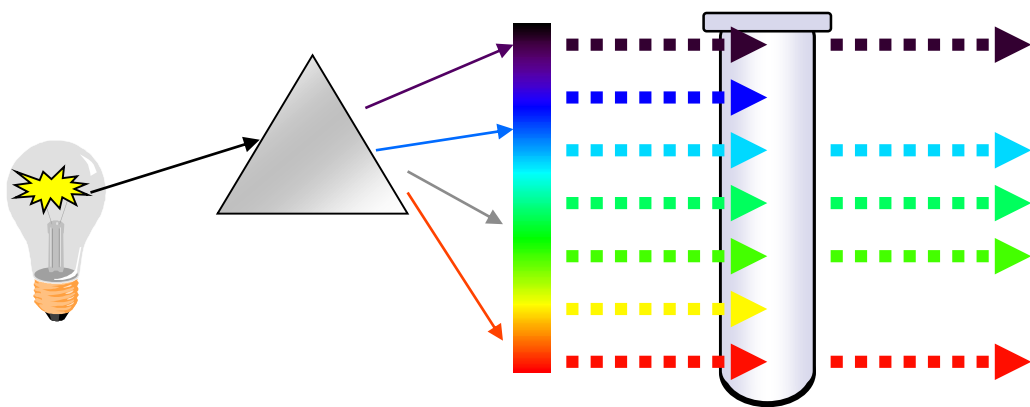

Љубичаста:	400 - 420 nm
Индиго:	420 - 440 nm
Плава	440 - 490 nm
Зелена:	490 - 570 nm
Жута:	570 - 585 nm
Оранж:	585 - 620 nm
Црвена:	620 - 780 nm

- Способност људи да може уочити хиљаде нијанси боја у вези је са способношћу молекула да апсорбује различите фреквенције видљиве светлости, односно у вези је са коњугацијом молекула.

Nc1ccc2c(c1)c(=O)[nH]c2=C3C(=O)c4ccc(N)cc4[nH]3

Indigo

$$Z = \text{Br}$$

Punicin or Tyrian Purple
from mollusks of the genus *Murex*

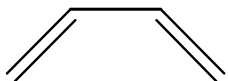

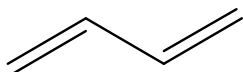
УТИЦАЈ КОНФОРМАЦИЈЕ НА $\lambda_{\max}$

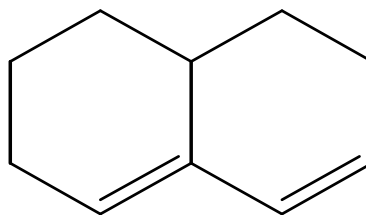
- код 1,3-диена могуће су цисоидне и трансоидне конформације
- цисоидни облик апсорбује на већој таласној дужини и има мању моларну апсорптивност

цисоидна

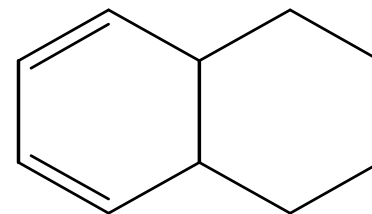

трансоидна

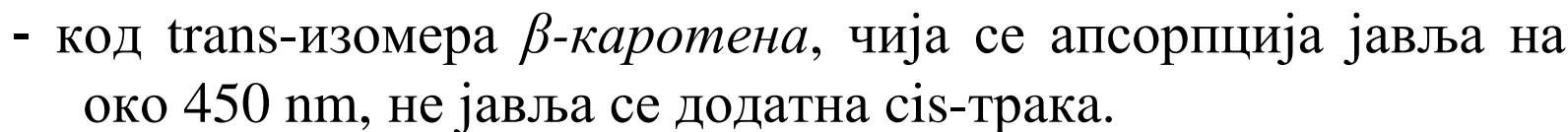
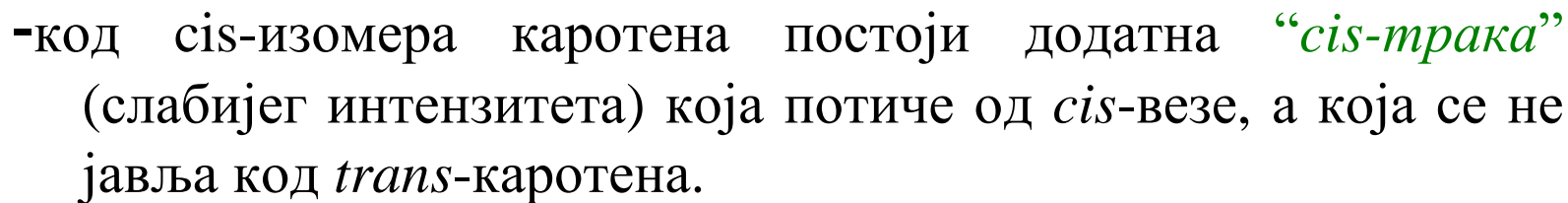
хетероануларни диен

$$\lambda_{\max} = 234 \text{ nm}$$
$$\varepsilon = 8000-20000$$

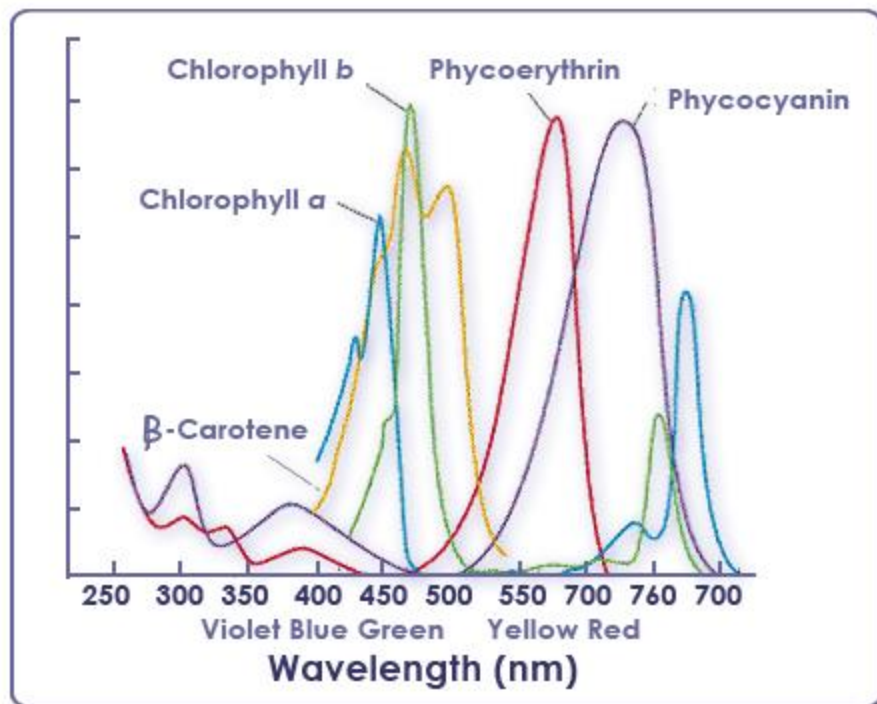

хомоануларни диен

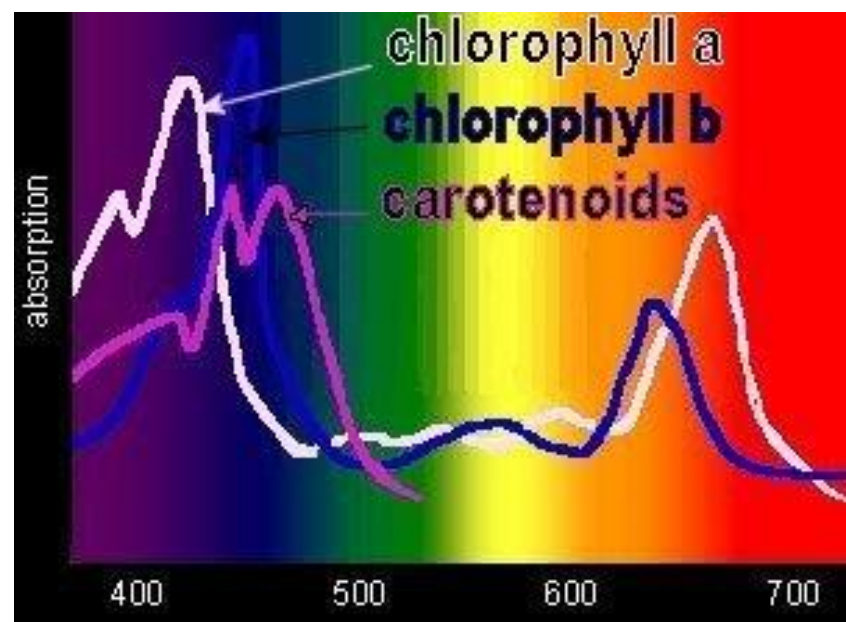
$$\lambda_{\max} = 273 \text{ nm}$$
$$\varepsilon = 5000-8000$$

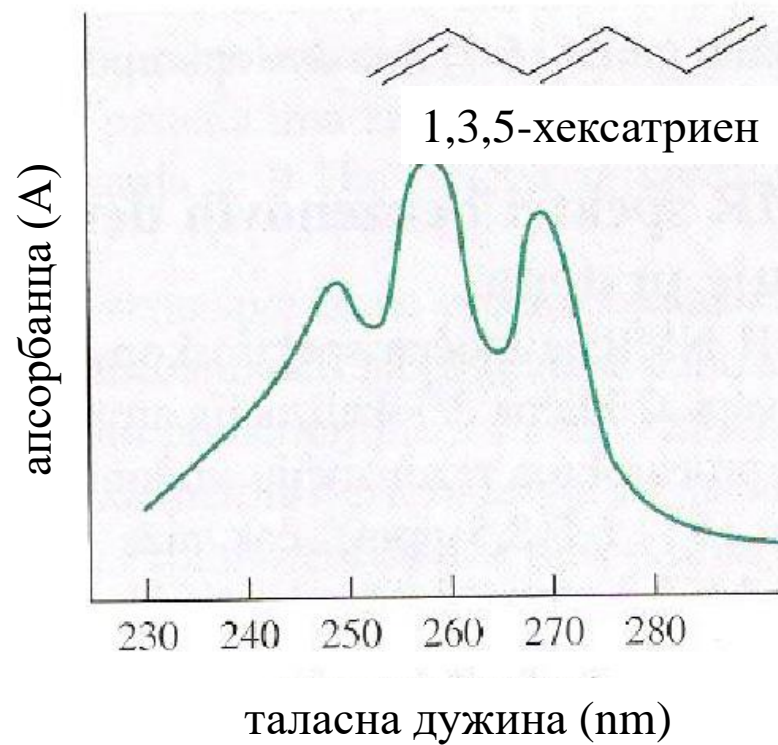
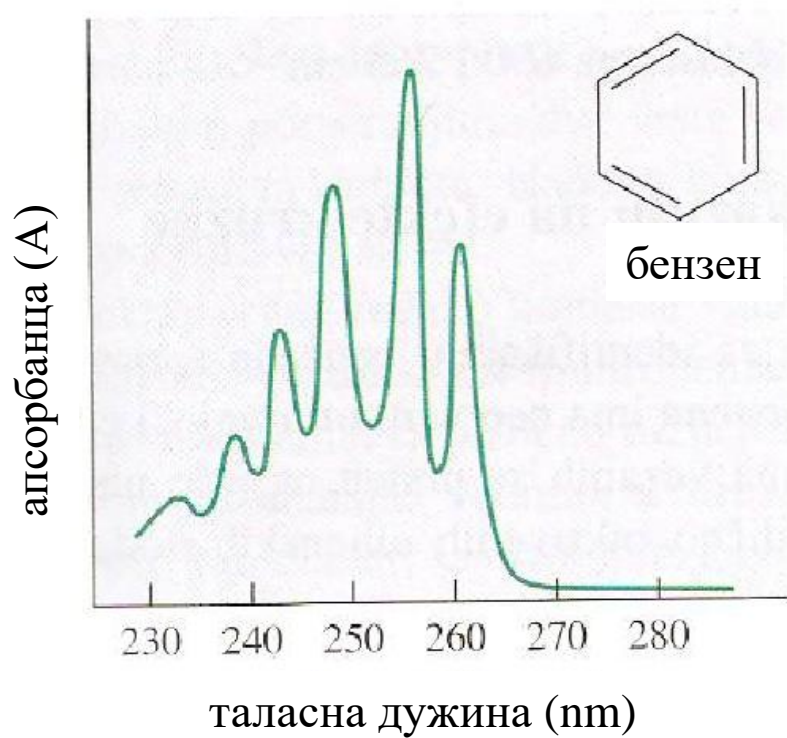

Прочена $\lambda_{\max}$: Woodward-Fieser-ова правила за диене и еноне
и Fieser-Kuhn-ова правила за полиене

Колориметријско одређивање

Које таласне дужине су највише рефлектоване на следећој слици?
Одговор: 490 - 570 nm